

**BUDAPEST
XXI. KERÜLET**

**CSEPEL
ÖNKORMÁNYZATA**

ALPOLGÁRMESTER

JAVASLAT

Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzata Esélyegyenlőségi programjára

Készítette: **Főváros Közhasznú Foglalkoztatási Szolgálat Kht.**
(Komka Norbert módszertani vezető)
Lombos Antal
Szociális és Egészségügyi ágazatvezető
Damm Mária
Szoc.-eü. koordinátor

Előterjesztő: **Horváth Gyula**
Alpolgármester

Véleményezésre megküldve:

Becsei Dénes
Oktatási, Művelődési, Ifjúsági és Sport Ágazat ágazatvezető
Halmos Istvánné
Városgazdálkodási Ágazat ágazatvezető
Papp Gyuláné
Humánpolitikai és Üzemeltetési Ágazat ágazatvezető
Dr. Polinszky Tibor
Főépítész
Települési kisebbségi önkormányzatok

Az előterjesztő megtárgyalásra javasolja:

az Oktatási, Közművelődési, Ifjúsági és Sport Bizottságnak
a Pénzügyi, ellenőrzési és Közbeszerzési Bizottságnak
a Szociális, Lakás- és Egészségügyi Bizottságnak
az Ügyrendi, Jogi, Kisebbségügyi és Rendészeti Bizottságnak
a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottságnak

Törvényességi szempontból ellenőrizte:

dr. Szeles Gábor
Jegyző

Budapest XXI. Kerület Csepel
Önkormányzata Képviselő-testülete
2007. évi **257.** sz. előterjesztés
Testületi ülés dátuma: 2007. 12. 18.

A leadás időpontja: 2007. november 30. nap

Testületi ülés időpontja:
2007. december 18.

Tisztelt Képviselő-testület!

A helyi önkormányzatok címzett- és céltámogatási rendszerét szabályozó – többször módosított – 1992. évi LXXXIX. törvény (továbbiakban: Cct.), illetve a helyi önkormányzatok címzett- és céltámogatása felhasználásának részletes szabályairól szóló 19/2007.(II.11.) Kormányrendelet 1. §. (1) bekezdésében foglaltak alapján, a címzett támogatási igényhez szükséges csatolni az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szellemében született települési esélyegyenlőségi programot, mely elemzi a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását és meghatározza az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény ugyan nem teszi kötelezővé a település esélyegyenlőségi programjának elkészítését, azonban az uniós és a jelentősebb hazai pályázatok is kötelező formai követelményként írják elő a helyi önkormányzat esélyegyenlőségi programjának csatolását.

Az elkövetkezendő időszakra szóló - hamarosan megjelenő - uniós pályázatok sikeressége érdekében fontos feladattá vált kerületünk esélyegyenlőségi programjának elkészítése, mely jelen előterjesztés mellékletét képezi.

Kérem a T. Képviselő-testületet az előterjesztés és a határozati javaslat elfogadására.

Budapest, 2007. november 26.

Horváth Gyula
alpolgármester

Határozati javaslat:

Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzata Képviselő-testülete úgy dönt, hogy Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programját elfogadja, egyben felhatalmazza Tóth Mihály polgármestert az Esélyegyenlőségi Program aláírására.

Határidő: elfogadásra: azonnal
végrehajtásra : azonnal

Felelős: Tóth Mihály
polgármester

A határozati javaslat elfogadásához a képviselők **egyszerű** többségének támogató szavazata szükséges.

**BUDAPEST XXI. KERÜLET
CSEPEL ÖNKORMÁNYZATA**

ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJA

2007.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3. oldal
II. Helyzetelemzés – a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok fővárosi és kerületi helyzetének főbb jellemzőiről	3. oldal
- Főbb gazdasági-társadalmi jelzőszámok	3. oldal
- Az esélyegyenlőség érvényesülése szempontjából kiemelten kezelendő célcsoportok helyzete a fővárosban és Csepelen	8. oldal
III. A program általános célkitűzései	23. oldal
IV. A program prioritásai	24. oldal
V. A program prioritásaihoz kapcsolódó intézkedések	24. oldal
- Az egyes célcsoportokhoz kapcsolódó intézkedések	27. oldal
VI. Záró rendelkezések	29. oldal
Táblázatok	30. oldal

I. Bevezetés

Az egyenlő bánásmód elve elismeri minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára.

Tekintettel az Alkotmány ide vonatkozó rendelkezésére, a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségeire, és az Európai Közösségi jog vívmányaira az Országgyűlés megalkotta az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt.

A törvény egyik kiemelt célja, hogy megelőzze a hátrányos megkülönböztetést és elősegítse egyes társadalmi csoportok tagjainak esélyegyenlőségét, mely az állami és az önkormányzati intézmények feladata is. A törvény 63. § (5) bekezdésben foglaltak szerint a települési önkormányzat települési esélyegyenlőségi programot fogadhat el, amelyben elemzi a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását, és meghatározza az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat, intézkedéseket.

Az Európai Unió elvárások alapján a települések feladata is a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése. **Csepel kerületi esélyegyenlőségi programjának elsődleges célja, hogy a kerület minden lakójának elérhetővé tegye a közszolgáltatásokat, biztosítsa a fogyatékkal élők és a szociálisan hátrányos helyzetű polgárok esélyegyenlőségét az élet minden területén.**

II. Helyzetelemzés - a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok fővárosi és kerületi helyzetének főbb jellemzői

Főbb gazdasági – társadalmi jelzőszámok¹

Budapesti helyzetkép

Budapest lakónépessége – az előzetes adatok szerint – 2007. január 1-jén 1 millió 696 ezer fő volt, mintegy 2100 fővel kevesebb, mint az előző év azonos időpontjában. A 2006. év során – az országos tendenciákhoz hasonlóan – Budapesten is tovább

¹ 1.-2.-3. Táblázatok, Forrás: KSH, 2007.

mérséklődött a népességfogyás üteme: a 2005. évhez viszonyítva 5,9%-kal emelkedett a **születések** száma, ugyanakkor a **halálozásoké** 3,2%-kal csökkent. E két tényező együttes hatására a főváros népessége 5850 fővel csökkent, a természetes fogyás mértéke 22%-kal kisebb volt a 2005. évinél. (Országosan 2006-ban a születések száma 2,4%-kal emelkedett, a halálozásoké 3,1%-kal mérséklődött. A természetes fogyás következtében a 2005. évi 38 236-tal szemben 31 650 fővel csökkent az ország népessége.) Budapesten ezer lakosra 9,9 élveszületés és 13,4 halálozás jutott (országosan az ezer lakosra jutó élveszületések száma szintén 9,9, a halálozásoké 13,1 volt). A főváros népességszámának alakulását a 3700 fős belföldi vándorlási veszteség is befolyásolta, amelyet 7450 fős nemzetközi vándorlási nyereség ellensúlyozott.

A budapesti székhelyű, legalább 50 főt foglalkoztató ipari vállalkozások termelése 2006 folyamán 2,4%-kal bővült, az egy évvel korábbi 6,9%-os növekedéssel szemben. Az értékesítés a termelésnél nagyobb mértékben, 3,8%-kal emelkedett, mely a belföldi értékesítés 3,8%-os és az export 3,9%-os növekedéséből adódott. 2006-ban a legalább 5 főt foglalkoztató budapesti székhelyű vállalkozásokban, valamint a költségvetési szerveknél és nonprofit szervezeteknél átlagosan 954 ezren álltak alkalmazásban, fél százalékkal kevesebben, mint az előző évben. A szellemi munkakörben foglalkoztatottak száma 0,6%-kal emelkedett, míg a fizikaiaké 1,9%-kal csökkent. A budapesti székhelyű szervezeteknél alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 2006-ban 219 900 forint volt, 9,3%-kal több mint egy évvel korábban. A havi nettó átlagkeresetek ennél kisebb mértékben, 8,8%-kal emelkedtek. A reálkeresetek – a fogyasztói árak 3,9%-os növekedését figyelembe véve – átlagosan 4,7%-kal növekedtek.

2006. IV. negyedévében Budapesten 795 ezer fő volt jelen a munkaerőpiacon – a KSH által a 15–74 éves korú népesség körében végzett, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) kritériumait alkalmazó, **reprezentatív munkaerő-felmérés** adatai szerint. A népesség aktivitási aránya 60,2%-ra csökkent, 0,6 százalékponttal maradt el az egy évvel korábitól. A

foglalkoztatottak száma 751,1 ezer fő volt, egy százalékkal kevesebb, míg a munkanélkülieké 43,9 ezer fő volt, 20%-kal több mint 2005 utolsó három hónapjában. A

foglalkoztatási arány (56,9%) a fővárosban jóval nagyobb, a munkanélküliségi ráta (5,5%) pedig lényegesen kisebb volt, mint országosan (51,2, illetve 7,5%).

Budapest 2007. január 1-jén 863 ezer lakás volt, mintegy 7200-zal több, mint egy évvel korábban. Száz lakásra 196 lakos jutott, 2-vel kevesebb, mint 2006 elején. A fővárosban a 2005. évi számottevő növekedés után jelentősen csökkent a lakásépítések száma. Jelenleg a fővárosi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások 62 százaléka 1919 előtt; több mint háromnegyed része a II. világháború előtt épült épületben található, a lakások 21 százaléka komfort nélküli vagy szükséglakás, 15 000 lakás minősége elfogadhatatlan. A lakásprivatizáció során 320 ezer önkormányzati tulajdonú bérlakás került magántulajdonba, így az önkormányzati lakások részaránya Budapesten az 1990-ben számított 50%-ról 8,6%-ra mérséklődött. További problémát jelent a fővárosban a panelépületek nagyfokú penetrációja, amely épületek folyamatosan romló állagából következő felújítási költségei, a magas rezsiterhek mellett, a bennük lakó, jellemzően rosszabb szociális helyzetű polgárok számára vállalhatatlanok.

Budapest agglomerációs hatása erősen érvényesül a régióban. A főváros és agglomerációja közötti ingázásnak régi gyökerei vannak, s ez a jelenség az utóbbi években csak erősödött. **2005-ben a Budapesten lakó és dolgozó emberek száma 691 ezer főt ért el.** A Budapestről az agglomerációba dolgozni járó emberek száma 60 ezer fő körülire csökkent, míg az agglomerációból dolgozni bejáró dolgozók száma 200 ezer fő fölé nőtt. Ezt az magyarázza, hogy a fővárosból kiköltöző munkavállalók továbbra is a fővárosba járnak (döntő többségükben személygépkocsival) dolgozni. **Budapest környékén élő foglalkoztatottak 55-65 %-a dolgozik fővárosi munkahelyen.** A fővárossal közvetlenül határos településeken az agglomerációs elszívó hatás sokkal inkább érvényesül (70 % felett), mint Pest megye távolabbi településein. Ugyanakkor a főváros elhagyásának üteme az elmúlt években csökkent, mivel egyre többen ismerik fel, hogy az agglomerációba vezető közúti infrastruktúra áteresztő képessége nem elégséges az autóval ingázók egyre növekvő számának optimális kiszolgálásához.

Csepel társadalmi-gazdasági jellemzői

Csepel, Budapest XXI. kerülete a róla elnevezett sziget északi részén helyezkedik el a Duna és a Ráckevei (Soroksári) Duna-ág által határoltan.

A főváros és a kerület gazdasági erejének átlagosan 3 - 4 %-os GDP növekedési ütemet mutat, mely makrogazdaság lassulása miatt a 2009. évig mérséklődik. A kereskedelmi, szolgáltatói vállalkozásokra az utóbbi években a lassú növekedés volt a jellemző, míg a gazdasági szervezetek száma a fővároshoz képest nagyobb arányban nőtt. Csepel esetében a továbbiakban is a kereskedelmi szolgáltatások fejlődésével számolhatunk. **A kerület gazdasági fejlődése alapvetően függ az északi területre vonatkozó középtávú koncepciók megvalósulásától, illetve a fővárosi infrastrukturális fejlesztések további ütemétől.**

Csepelen a közlekedési állapotok - a bekövetkezett útfejlesztések ellenére, az átmenő forgalom jelentős növekedése, valamint a csepeli gerincút megépítésének elmaradása miatt romlottak. Mindez csekély mértékben ugyan, de rontotta a kerület környezeti állapotát: a tömegközlekedési útvonalakon nőtt a légszennyezés, a zajterhelés. A környezeti állapot legfontosabb jellemzői közül a felszín alatti és feletti vizek állapotát, illetve a veszélyes hulladékok kezelésének lehetőségeit javították a megvalósult beruházások.(Csatornázások, hulladékkezelő udvar megépítése). **A városrész infrastrukturális helyzetét javították a növekvő ütemű fővárosi lakásépítkezések, amelyek a vállalkozói tőke egyre nagyobb mértékű megjelenését jelzik a kerületben is.**

A kerület közelítőleg 48 ezres lakásállományának több mint felét teszik ki az 1960-1980 között paneles technológiával épített házigyári lakások, melyek az átlagosnál lassabban újulnak meg. A csepeli lakótelepeken **a fővárosi lakótelepek komplex problematikája megjelenik, mind az állagromlás, mind a gazdaságtalan működtetés és a magas rezsiterhekhez kapcsolódó díjhátralékok tekintetében.** (4. táblázat)

Csepel lakónépessége, a fővároshoz hasonlóan, 2001 óta (90. 141 fő) folyamatosan, ám lassuló mértékben csökken, **2006-ban az állandó lakónépesség 76. 840 fő volt.** Az ideiglenes lakónépesség száma a 2006. év végén 2.240 főre volt tehető.

A népesség-előreszámítás szerint a csökkenés Csepelre a következő években is jellemző lesz, bár mértéke tovább lassul, 2009 körül mintegy 75. 000-en élnek majd a kerületben.

A rendszerváltozás utáni folyamatoknak **köszönhetően Csepel lakossága demográfiailag és lakáskörülményeit tekintve is erősen polarizálódott**, a kilencvenes évek végére a fiatal korosztályok zöme a paneles lakótelepeken, míg az idősek többsége a kertvárosi övezetben koncentrált.

A kor megoszlás eltér a budapesti átlagtól: a munkaképes korúak és gyermekek aránya magasabb, a nyugdíjasoké alacsonyabb. Ennek köszönhetően a fővárossal összehasonlítva Csepelen az öregedési index értéke lényegesen alacsonyabb, mint Budapesten, valamint az eltartottsági mutató lényegesen kedvezőbben alakul a fővárosinál.

A nemek szerinti összetételre a kerület tekintetében hagyományosan jellemző, hogy magasabb a férfiak aránya a fővárosi átlagnál, ami alapvetően az ipari foglalkoztatottak nagyobb arányával magyarázható. Ugyanakkor Csepelen a lakónépesség többsége nő volt a 2006. év végén (több mint 42 ezer és kevesebb, mint 37 ezer férfi él a kerületben).

Ugyanakkor **kedvezőtlen mutatókkal rendelkezik a kerület az iskolai végzettség és háztartások szerinti összetételt tekintve** Egyrészt a középiskolai és felső fokú végzettséggel rendelkezők aránya elmarad a fővárosi átlagtól, másrészt a háztartások szerinti összetételben magasabb a csonka családok aránya.

Csepelen a teljes népességnek, a 2005. évi mikrocenzus adatai szerint, valamivel több, mint 44 %-a volt foglalkoztatott, amely a fővárosi aránynál minimálisan alacsonyabb (mérési hibán belüli mértékben). A főváros egészéhez hasonlóan a nem foglalkoztatott népesség elsősorban inaktív kereső, illetve eltartott. Az ILO meghatározása szerint munkanélkülinek számító népesség teljes népességen belüli aránya 2005-ben 3,2%-os (a főváros tekintetében ez az arány 2,5%-ra tehető). (5. táblázat)

Az aktív korú népesség (15-64 éves) foglalkoztatási rátája Csepelen a 2005. évi mikrocenzus idején 61%-os volt, amely érték gyakorlatilag mérési hibán belül, azonos volt a budapesti rátával.

A Munkaügyi Központ illetékes kirendeltségén regisztrált állás keresők száma 2006-ban 1055 fő volt, 2005-höz képest közel 20 %-kal csökkent. A tartósan regisztrált munkanélküliek száma a múlt év végén 146 fő volt, 2005-höz képest harmadával csökkent. A regisztrált állás keresők körében jellemző a nők, a 26-45 évesek, és a középfokú alacsonyabb iskolai végzettségű kerületi polgárok túlsúlya. **Összességében**

kijelenthető, hogy a csepeli regisztrált álláskeresők száma fővárosi viszonylatban sem tekinthető kiugrónak, megoszlásuk a főváros többi, hasonló nagyságú és karakterisztikájú kerületéhez közelítő arányokat képez le. (6. táblázat)

Csepel és agglomerációjának erős kötődése leginkább a napi munkaerő-piaci ingázás terén mutatkozik meg, a csepeli, dolgozó lakónépesség 10%-a a fővároson kívülre, főleg a Csepelhez közel eső agglomerációs településekre jár el dolgozni, míg a Csepelhez közel eső agglomerációs településeken élő munkavállalók 50-70 %-a jár be minden nap fővárosi munkahelyére. A jelentős mértékű napi ingázás jelentős nyomást gyakorol a városrész közlekedésére, az utak állapotára. (7.-8. táblázat)

Az esélyegyenlőség érvényesülése szempontjából kiemelten kezelendő célcsoportok helyzete a fővárosban és Csepelen

A roma népesség helyzete

Roma nemzetiségűnek a 2001. évi népszámláláskor 190 ezer személy vallotta magát Magyarországon. A trendek alapján 2011-ben 242–274 ezer fő, 2021-ben 306–378 ezer fő között lehet a magát roma nemzetiségűnek vallók száma. A roma nemzetiségű lakosság száma hétszeresére nőtt 1941 és 2001 között. **Mérvadó szakértők és roma szervezetek becslései alapján viszont 450 ezer – 650 ezer roma él Magyarországon.** 2021-re a roma népesség lélekszáma elérheti a 800 ezer főt. A csökkenő nem-roma népességgel szemben létszámuk nő, és a demográfiai előrejelzések szerint a következő 50 évben népességen belüli arányuk a jelenlegi 7%-ról 11%-ra emelkedik. A népszámláláskor ugyan a KSH fővárosi, illetve kerületi adatokat is felvett a roma népességről kijelenthetjük, hogy valós számuk a népszámláláskor mért adatok többszöröse. **Népességszámuk a fővárosban az országos lélekszám tizedére, közelítőleg 60 ezer főre tehető, mely lélekszám 2021-ig elérheti a 80 ezer főt. Csepelen a roma népesség aránya, kutató becslések alapján a teljes népesség 5-6%-a tehető.**

A roma népesség átlagos életminősége, lakhatási színvonala, egészségi állapota, foglalkoztatottsága, iskolázottsága a társadalom egészénél lényegesen rosszabb.

A magyarországi cigányoknak négyötöde található a legalsó jövedelmi harmadban és 18-20 százaléka a középső harmadban. A biztonságban és jólétben élők száma, aránya statisztikailag gyakorlatilag kimutathatatlan. A roma népesség várható születéskor várható élettartama, életkilátásai sokkal rosszabbak a magyar átlagnál, de még az alsó jövedelmi harmadba tartozó nem roma népességnél is. **A fővárosban, az országos átlagnál kisebb mértékben, de jellemző a roma népesség szegregációja, vagyis lakóhelyüket tekintve a fővárosi romák többsége elslumosodott lakóterületeken, rossz minőségű lakásokban, nem megfelelő higiénés viszonyok mellett, sokszor rendezetlen lakhatási jogviszony közepette él.**

A csepeli roma népesség létszámáról és életkörülményeiről pontos adatok nem állnak rendelkezésre, ám a rendelkezésre álló különböző információk alapján megbízható becslésnek tekinthető, hogy Csepelen a romák 20-22%-a él komfort nélküli, 11 %-uk komfortos lakásban. A roma népesség közel 70 %-a bérlakásban lakik. Körükben kiugróan magas a díjhátralékosok száma.

A roma felnőtt népességben 38-39 százalékot tesznek ki a gazdaságilag aktívak, 61-62 százalékot a nem aktívak. A munkanélküliek aránya 17 százalék. A központi ország részben a cigány férfiak és nők mintegy 42%-a rendelkezik valamilyen munkával, Budapesten 48% ez az arány, azonban a nemek szerinti foglalkoztatottság jelentősen eltér. Míg a férfiak 67%-a, addig a nők 36%-a dolgozik rendszeresen. (9. táblázat) A roma nők foglalkoztatására negatívan hat a magas gyermekszám, ami miatt a szülőképes korú roma nők negyedrésze folyamatosan inaktivitásba kényszerül.

A „csepeli cigány lakosság szociális és kulturális körülményei” című kutatás megállapításai szerint a csepeli romák a budapesti romákhoz hasonló arányban rendelkeznek valamilyen munkával.

Azonban a roma férfiak foglalkoztatás terén sem egyértelműen pozitív a kép, hiszen a hivatalosan, bejelentve foglalkoztatott roma férfiak jelentős része is alkalmi munkát végez, míg döntő többségük nem legális keretek mellett dolgozik. Az előreszámítások szerint a roma lakosság foglalkoztatási helyzete 2021-ig javulni fog az ország egészében, a legjelentősebb javulásra azonban a jelenleg is legjobb mutatókkal rendelkező Központi-Régióban és Budapesten lehet számítani.

A romák munkavállalásával kapcsolatos problémák legfontosabb oka az, hogy az aktív korúak több mint 80 százaléka legfeljebb 8 általános végzettséggel rendelkezik. A fővárosban élő romák 35 %-a nem végezte el a nyolc osztályt, további 35 %-uknak

nyolc általánosa van. A középfokú, vagy annál magasabb végzettséggel rendelkező romák aránya 10 % alatt van. **Sok jó képességű roma fiatal morzsolódik le az iskolarendszertől szociális problémák miatt.** Csepelen a romák közel felének nincs meg az általános iskolai végzettsége sem. Közel 10%-uk öt van annál kevesebb általános iskolai osztályt végzett.

Az azonos képzettségű romák és nem romák foglalkoztatottsági arányai arra utalnak, hogy a képzettségbeli elmaradások mellett a diszkrimináció is szerepet játszik a romák alacsony foglalkoztatottságában. A különböző képzettségi kategóriákban a fővárosban a roma lakosság foglalkoztatotti aránya mintegy 10 százalékponttal alacsonyabb, mint a teljes népességé. Ez azt jelzi, **hogy a képzettségbeli eltérések mellett a diszkrimináció is felelős az alacsony roma foglalkoztatottságért.**

Ma az igen kevés hivatalosan foglalkoztatott roma jelentős része is alkalmi és részmunkákhoz jut, alacsony bérezés mellett. Ennek nyilván részben oka az alacsony iskolázottság, másrészt viszont a munkahelyi diszkrimináció is szerepet játszik. A "hagyományos", "nagy" foglalkoztatóknál ritkán fordul elő cigány munkavállaló, vagy ha igen, ma még inkább csak mutatni, hogy ez szerepet játszik a cég HR politikájában.

A Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda a 2005. évben országos felmérést végzett a munkahelyi esélyegyenlőség helyzetével az esélyegyenlőségi tervek bevezetésével kapcsolatban. A szervezeteknek mintegy 5%-a jelezte problémaként az „alulképzettséget”. További nehézségként említették a válaszadók a romákkal szemben megnyilvánuló „előítéleteket”. A szervezetek töredéke jelezte, hogy az alulképzettség megszüntetésében és az egészségvédelemben segítséget nyújtanak a roma alkalmazottaknak. **A romák foglalkoztatásának nehézségeként említette a szervezetek 13%-a azt, hogy nincs megfelelő képzettségük, további mintegy 3%-uk számolt be finanszírozási gondokról e munkavállalói csoport foglalkoztatásában.**

Mivel a roma emberek várható életkilátásai rosszabbak a többségi társadalomba tartozó polgárokénál, a romák egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférése, a lakóhelyükön szervezett szűrőprogramok indítása különösen fontos.

A fogyatékkal élők helyzete

Magyarországon a KSH 2005. évi felvétele alapján a 602 ezer aktív korúnak minősülő, tartós egészségi problémát jelzők közül kevesebb, mint 90-95 ezren voltak jelen aktívan a munkaerőpiacon, ebből is közel 10 ezren munkanélküliként. **A Fővárosban közelítőleg 62 ezer fogyatékos ember él, akiknek kevesebb, mint hatoda dolgozik. Csepelen több mint 3.600 fogyatékos ember él, foglalkoztatási arányuk 12%-os, vagyis jóval meghaladja az országos és a fővárosi átlagot is, azonban így is nagyon alacsonynak mondható.** (10. táblázat)

A tartósan egészségkárosodottak, valamint a fogyatékosággal élők elsődleges jövedelmi forrása rokkantsági nyugdíj vagy a rokkantsági járadék. A fogyatékoság típusa is befolyásolja azt, hogy milyen jellegű munkát végeznek. A foglalkoztatottak több mint kétharmada hetenként 36–40 órát teljesít, vagyis lényegében a heti normális munkaidőkeretben dolgozik. A foglalkoztatottak egytizede 41 órát vagy annál többet dolgozik, további egytizede olyan tevékenységet folytat, amelynek időigénye erősen változó; ezért a heti munkaidőt nem lehet egyértelműen megállapítani. A dolgozók csupán 6 százaléka mondta, hogy munkaidejének heti átlagos hossza 36 óra alatt marad. Ez azt bizonyítja, hogy a Nyugat-Európa számos országában elterjedt, és Magyarországon szintén régóta szorgalmazott, a munkaerőpiac rugalmasságát bővítő részidejű foglalkoztatás csak szűk körben honosodott meg. Ugyanakkor kiugróan magas a fővárosban, azon belül Csepelen is a szociális transzferekben részesülő inaktív fogyatékosok aránya. A fogyatékos inaktívak jelentős része folyamatosan ápolásra, gondozásra szorul, ami a családi körben élő fogyatékos ember esetében további családtagnak jelent állandó, a munkaerő-piactól távol tartó lekötöttséget. Az intézményekben élő fogyatékos személyek döntő része helyhez kötött, ugyanakkor helyben nincs lehetősége munkát végezni.

Az iskolázottság szintje a fogyatékoság tekintetében fontos differenciáló tényezőként értékelhető. Bár a népesség többségéhez hasonlóan a fogyatékos emberek körében is emelkedett az iskolai végzettség, de még így is a fogyatékos emberek iskolai végzettségének színvonala jóval alacsonyabb azokénál, akik a nem fogyatékos személyek csoportjába tartoznak.

A fővárosi **fogyatékkal élő foglalkoztatott** 10.200 fő közül, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók aránya **66%**, **míg 34% a részmunkaidőben dolgozik**. A foglalkoztatottak teljes körére vetítve ez az arány 96,2% teljes munkaidős és 3,8% részmunkaidős dolgozó. Kiugróan magas az inaktívák száma, akik - még hasznosítható képességeikkel - nem tudnak a munkaerőpiacra bekerülni.

A Fővárosi Önkormányzat a megváltozott munkaképességűek fővárosi foglalkoztatásához kapcsolódóan 2002. évben kutatást végzett. A KSH adatbázisa alapján 722 nagyfoglalkoztatót keresett meg. Az adatszolgáltatási felkérésre 209 vállalattól érkezett értékelhető válasz. Az alapsokaság 104.757 munkavállalót ölelt fel, ezzel a vizsgált minta reprezentatívnak tekinthető.

A célszervezetek adataival korrigálva (szűrt adatbázis) láthatóvá válik a fogyatékosok különösen kedvezőtlen helyzete:

- az integrált munkahelyeken az összes foglalkoztatott 1,13%-a fogyatékos,
- a teljes foglalkoztatottak között az arányuk 0,78%,
- a részfoglalkoztatásban 10,24%-kal szerepelnek, de itt figyelembe kell venni, hogy a részmunkaidős foglalkoztatottak aránya a teljes minta 3,8%-át teszik ki.
- a fogyatékkal élők 34%-a teljes munkaidőben, 64%-a részmunkaidőben dolgozik.

A szűrt minta szerint a munkáltatók átlagosan 1,13% arányban alkalmaznak megváltozott munkaképességű személyt. A teljes, célszervezetekkel kiegészített minta ezt az arányt 8,06%-ra növeli, de ez az adat torzító, mivel a célszervezetek a gazdasági társaságok arányához képest nagyobb számban küldték vissza a kérdőívet.

A kutatás eredményei és a tapasztalatok alapján megállapíthatjuk, hogy az egészségkárosodottak munkavállalási esélyei az országos adatokhoz hasonlóan a fővárosban is kedvezőtlenek, gazdasági aktivitásuk a számarányukhoz képest lényegesen alacsonyabb. A megváltozott munkaképességűek esélye az integrált foglalkoztatási lehetőségek tekintetében kedvezőtlen, azaz a fogyatékos munkavállalók foglalkoztatását a piaci szféra nem vállalja fel.

A dolgozó „szerencsések” döntő többsége nem „piaci” feltételek (és bérek) mellett foglalkoztatott. A célszervezeteknél alkalmazott megváltozott munkaképességűek száma a fővárosban 2005-ben még 4.000 főre tehető, míg az összes munkaadót figyelembe véve

ez szám 7.500-8.000 fő volt, tehát kijelenthető, hogy a **megváltozott munkaképességű dolgozók jelentős többségét támogatott célszervezeteknél és szociális foglalkoztatóknál foglalkoztatták.** (11.-12 -13. táblázat)

A védett szervezetek rendszerének átalakítása, működési ellenőrzése tekintetében jelentős változások történtek a 2005. évben. A megváltozott munkaképességű személyeket foglalkoztató munkáltatók akkreditációjának célja annak tanúsítása, hogy a munkáltató rendelkezik azokkal az akkreditációs követelményrendszerben meghatározott személyi és tárgyi feltételekkel, amelyek az egészségkárosodással és/vagy fogyatékkal élő személyek egészségi állapotának és fogyatékoságának megfelelő munkahelyi környezetben biztosítják a foglalkoztatást, és a munkáltató a tevékenységével elősegíti a munkavállalók képességeivel elérhető legmagasabb szintű foglalkoztatást.

A Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda a 2005. évben országos felmérést végzett a munkahelyi esélyegyenlőség helyzetével az esélyegyenlőségi tervek bevezetésével kapcsolatban. **A szervezeteknek mintegy 5%-a jelezte problémaként azt, hogy a „akadálymentesítés még nem történt meg” a munkahelyen. További nehézségként említették a válaszadók a „megfelelő munkakör megtalálását” és a fogyatékos munkavállalókkal szemben megnyilvánuló „előítéleteket”.** A szervezetek töredéke jelezte, hogy a „megfelelő munkakör megtalálásához” és „egészségmegőrző programokban való részvételhez” segítséget nyújtanak a fogyatékkal élő alkalmazottaknak. **A fogyatékkal élők foglalkoztatásában nehézségként említette a szervezetek mintegy 11%-a azt, hogy az akadálymentesítés még nem történt meg a szervezetben, további 5%-uk említette nehézségként a megfelelő munkakör megtalálását e speciális alkalmazotti csoport számára.**

A fogyatékos emberek helyzetét különösen nehezíti, hogy az akadálymentes közlekedés, a kerületi hivatalok és szolgáltató szervezetek akadálymentes megközelítése, elérése jelentős erőfeszítések ellenére sem megoldott. A foglalkoztatott fogyatékos emberek lakóhelye és munkahelye közötti kapcsolat fontos mutatója – az ingázáson kívül – a munkahelyre való bejárás időtartama, módja, vagyis a közlekedési eszköz. A munkába járó fogyatékos és nem fogyatékos emberek között főleg abban van eltérés, hogy igénybe vesznek-e közlekedési eszközt vagy sem. **A fővárosban élő fogyatékos emberek inkább otthon dolgoznak és – ha tehetik – olyan munkahelyet választanak, melyet gyalog is megközelíthetnek, mivel a munkahelyek elérése a közutak és a tömegközlekedés akadálymentességi hiányosságai miatt nehézkes. Sajnos**

a legtöbb közszolgáltató intézmény nem rendelkezik elég forrással ahhoz, hogy nem csak az intézmény belső terét, hanem annak közvetlen külső környezetét is akadálymentessé tegye, így jelentős mértékben sérülhet a fogyatékos emberek esélyegyenlősége a szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén is. A fogyatékos emberek egészségügyi problémái különösen indokolják, hogy számukra kiemelten biztosított legyen az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés.

A nők helyzete

A nők, különösen, a gyermekvállalás előtt állók, illetve kisgyermeket nevelők, leginkább a munkaerőpiacon, illetve a munkahelyeken érintettek a hátrányos megkülönböztetés által. Budapestet tekintve megállapíthatjuk, hogy a női foglalkoztatottak arányát 2005-ben is jelentősen meghaladja a férfiaké. A férfiak előnye kimutatható fővárosi és országos szinten is a foglalkoztatottaknak az aktív korú népességhez viszonyított arányát vizsgálva, ugyanakkor országos szinten a fővárosban jellemző férfielőnynél jelentősebb mértékű eltérést találunk. A foglalkoztatottak aktív korú népességhez viszonyított aránya kerületenként, így Csepelen nemenként megerősíti azt az összefüggést, amelyet eddig a foglalkoztatási adatok alapján fogalmaztunk meg. (14. táblázat)

A 2005. évi mikrocenzus szerint Csepelen a női népességnek mindössze 40%-a volt foglalkoztatott, a férfiak esetében ez az arány 49%-os volt. A nem dolgozó kerületi nők, a nem dolgozó férfiaknál kisebb arányban munkanélküliek, ugyanakkor az inaktív keresők és az eltartottak körében jóval nagyobb mértékben reprezentáltak. (15. táblázat) A Munkaügyi Központnál regisztrált csepeli álláskeresőket tekintve megállapíthatjuk, hogy körükben a nők aránya az elmúlt években mindig magasabb volt, 2006-ban 57%-os.

A nők hátrányos helyzetével nemcsak foglalkoztatás, hanem a jövedelmi viszonyok terén is találkozhatunk. Magyarországon egy alkalmazásban álló férfi és nő fizetése között mintegy 20 százalékos különbség tapasztalható – a férfiak javára. **Míg egy budapesti nő átlagban 70%-át keresi a férfi jövedelmének, vidéken ez az arány jobb, elérheti a 80-82 %-ot is.** A munkahelyi lehetőségek egyenlőtlen volta nemcsak a jövedelmek terén, hanem az munkahelyi előmenetel kapcsán is jelentkezik, ez tapasztalható az úgynevezett "üvegplafon szindrómánál" is.

A családi szerepekből fakadó nemek közötti egyenlőtlen feladatmegosztás szintén problémát jelent. Valamennyi Uniós ország időmérleg–felmérései igazolják, hogy az európai nők még a kilencvenes évek végén is átlagosan napi 2–3 órával több háztartási munkát végeztek, mint a férfiak. Fővárosunkban ez a különbség még nagyobb, 4-5 órát is elérhet. A férfiaknak, bár munkaerő-piaci aktivitásuk nagyobb, több a szabadidejük.

A gyermekvállalás, a gyermeknevelés nagymértékben befolyásolja a nők munkaerő-piaci esélyeit. Magyarországon a 2005. év folyamán a gyermekgondozási ellátások valamilyen formájában közel, mint 270 ezer nő részesült. 2005-ben összességében 100 ezer gyermekgondozási ellátást igénybe vevő nőnek soha, vagy a szervezet megszűnése miatt már nem volt munkahelye, ahová legalább potenciálisan vissza tudott volna térni, ami nagyjából a 2002-ben mért 1/3-os aránnyal azonos. **A munka világába könnyebben illeszkednek be azok a nők, akik az ellátás ideje alatt dolgoznak.** A munkavállalást hátráltatja a fővárosi bölcsődei és óvodai férőhelyek fokozatos csökkenése is.

A Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda a 2005. évben országos felmérést végzett a munkahelyi esélyegyenlőség helyzetével az esélyegyenlőség bevezetésével kapcsolatban.

A szervezeteknek mintegy 5%-a jelezte problémaként azt, hogy **a női alkalmazottaknak „nehézséget okoz a munkaidő és a család összeegyeztetése”.** Ezen kívül problémaként merült fel még az is, hogy „a nők rugalmatlanok a továbbtanulás terén” –feltehetőleg az előbb említett problémából kifolyólag, mely szerint a nők nehezen egyeztetik össze a munkaidő korlátjait a családi kötelezettségekkel. A válaszadók töredéke említette meg nehézségként azt, hogy a nők „alulreprezentáltak a vezető posztokon”. Azoknak a szervezeteknek a többségében, amelyekben úgy tapasztalták, hogy nehézséget jelent a nők számára a munkaidő korlátjainak és a családi kötelezettségeknek az összeegyeztetése, munkaidő kedvezményel járultak hozzá a női munkavállalók frusztrációjának csökkentéséhez. A továbbtanulási gondokat említő szervezetek, valamint a nők vezetői posztokon való alulreprezentáltságával leírható egyenlőtlenségről beszámoló szervezetek az említett gondok enyhítésére alkalmas intézkedésekről nem számoltak be. A női alkalmazottak foglalkoztatásának komfortosabbá tételében **nehézségként merült fel a munkaidő kedvezmény biztosítása (3,6%), és az egyenlő elbírálás elvének gyakorlati alkalmazása (2,2%).**

Hajléktalanok helyzete

A hajléktalanok speciálisan urbánus jellegű célcsoportot alkotnak, jellemzően városok, de leginkább a főváros közterületein, vagy nem lakás célú helyiségekben élnek.

A hajléktalanok becsült száma Magyarországon 20-50 ezer fő között van, a fővárosban közelítőleg 8 ezer hajléktalan ember él. Közülük 2.800 ember lakik átmeneti szállókon, 1.800 ember éjszakai menhelyeken tölti éjszakáit, 3.000 ember pedig egész napját az utcán tölti. Célvizsgálatok szerint a hajléktalan-szállókon élők kisebb része rendszeres munkajövedelemért dolgozik (25-35%), hasonló arányban találhatók köztük alkalmi munkából élők. A kutatások szerint a hajléktalanok többségének életkora 38–44 év között van. A hajléktalan nők száma az elmúlt tíz évben becslések szerint megduplázódott, arányuk 25 százalékra növekedett. A hajléktalanok számának valós és pontos meghatározása problematikus, ugyanis a fővárosban és közvetlen környékén sok ember él nem lakás célú helyiségekben, illetve önkényesen elfoglalt ingatlanban. Ezek az emberek nem „közterületen” élnek, lakáshelyzetük rendezetlensége és bizonytalansága miatt azonban hajléktalanoknak tekinthetők.

A legtöbb „utcán élő” hajléktalan ember a rendszeres és bejelentett munka világából gyakorlatilag ki van rekesztve. Esetükben a pénzkereset (és az alapvető létfenntartás) biztosítása a kartonozásból, a guberálásból, illetve hajléktalan újságok eladásából származó bevétel. Azok a hajléktalanok, akik rendszeres szálláslehetőséghez jutnak, a munkavállalás szempontjából valamivel jobb helyzetben vannak. Számukra is inkább a **„fekete- illetve szürke” munkaerőpiacon** adódik munkalehetőség.

A hajléktalanság kialakulásában több probléma játszik szerepet, ezért többirányú segítséggel, az egészségügyi, a szociális és a foglalkoztatási szolgáltatások összekapcsolásával lehet csak eredményt elérni. **A hajléktalanná válás okai közül a leggyakoribb a kapcsolati konfliktus.** Gyakori ok továbbá, az intézményekből való kikerülés (nevelőotthon, kórház, szociális intézmény, börtön stb.). Ennek részben oka lehet az is, hogy a kórházi ágyak számának csökkentése nem járt együtt a pszichiátriai, valamint a szociális intézményi férőhelyek meghatározott mértékű növelésével. Ugyancsak növekedni látszik a gazdasági (jövedelmi, munkaerő-piaci) okokból bekövetkező hajléktalanság aránya.

A hajléktalanok kapcsán mérhető fővárosi véleményeket, attitűdöket vizsgáló „Hajléktalanok Budapesten” elnevezésű kutatási program a 2005. év végén zárult le.

Igazán hátrányos helyzetűnek leginkább a hajléktalanokat tartják a budapesti polgárok. Szinte teljes körű az egyetértés abban, hogy e csoportok tagjai igen rossz helyzetben vannak, s támogatásra szorulnak. **A budapesti polgárok többsége, bár zavarja őket az utcán fekvő hajléktalanok látványa, támogatja a hajléktalanok megélhetési stratégiáit.** Azon megkérdezettek többsége, akik közvetlenül pénzzel is támogatják a hajléktalanokat, havonta 1-3 alkalommal teszi ezt, míg azon budapestiek harmada, akik természetbeni adománnyal (élelmiszerrel, ruhával, takaróval stb.) támogatják a hajléktalanokat félévente teszik ezt, míg több mint negyedük ennél ritkábban. A természetbeni adományokkal segítő válaszadók közel harmada félévnél gyakrabban támogatja a hajléktalanokat ebben a formában, bár csupán 3 százalékuk vallott úgy, hogy heti rendszerességgel teszi ezt. Napjainkban többféle, hajléktalanok által árusított újság is forgalomban van (Fedél nélkül, Flaszter stb), melyekről a fővárosiak közel fele vallott úgy, hogy szokta vásárolni valamelyiket. A többség nem fogadja el az újságot a pénzéért cserébe, vagy van, amikor elfogadja, van, amikor nem. Azok többsége, aki elfogadja az újságot ilyen helyzetben a hajléktalan árusítótól, csak átfutja a lapot, míg harmaduk alaposan átolvassa.

A fővárosi polgárok elsősorban munkát adnának a hajléktalanoknak, illetve különféle intézkedésekkel a munkavállalásukat segítenék elő, és a munkáltatókat is szívesen támogatnák abban az esetben, ha hajléktalanokat foglalkoztatnának. Az utcán élő emberek gyakran nem, vagy nem piacképes végzettséggel rendelkeznek, ezért a budapestiek hasznosnak tartanának a részükre kialakított átképzési programokat is, amellyel szintén elősegíthetik a munkába állásukat. A hajléktalanok jelenlegi lakhatási helyzetének megoldását is fontosnak ítélik a budapestiek: ezt a problémát elsősorban **további hajléktalanszállók építésével, több férőhely kialakításával** orvosolnák.

A hajléktalanok rossz higiénés körülményeik és hiányos táplálkozásuk miatt különösen veszélyeztetettek a fertőző betegségek (hepatitis, TBC stb.), valamint fagyások és fekélyes szövődmények tekintetében. **A beteg hajléktalan emberek elérése, egészségügyi ellátáshoz való juttatása, betegségekből való lábadozásuk feltételeinek biztosítása, otthon hiányában, az egészségügyi és a szociális ellátó rendszerek feladata.**

Mivel a 2007. évben több jelzés érkezett Önkormányzathoz a csepeli **lakosok részéről a hajléktalanokkal kapcsolatosan**, az Önkormányzat hatáskörrel bíró szakmai ágazatának vezetése Csepel érintett területeinek bejárását kezdeményezte, melyre **2007. október 9-én 13 kerületi helyszínen** került sor.²

A kerületi felmérésből kiderült, hogy a **kritikus helyszíneken alkalmasszerűen fellelhető hajléktalan csoportok létszáma változó**. Az egyes helyszíneken **tartózkodó hajléktalan emberek közül csak minden második ember tartozik az intézmény által gondozott hajléktalanokhoz**, a csoportok más tagjai a kerületi hajléktalanellátó-rendszer nyilvántartásában nem szerepelnek.

A bejárt kerületi helyszíneken elért emberek egy része valószínűsíthetően rendelkezik csepeli lakhatással, lakással, azonban **fizikai, mentális állapota, ruházata, életvitele a hajléktalanokéhoz hasonló**. Több szakember rámutatott, hogy a **hajléktalanságot közvetlenül megelőző állapotban már jellemző a „háztartás nélkülség”, vagyis a marginalizálódott emberek egy részének ugyan formálisan van tető a fejük felett, de életvitelüket tekintve a rendezetlenség, a lakatáshoz kapcsolódó hátralékok mértéke, a szociális kapcsolatok szétesése, a munkanélkülség időbeli elhúzódása, a fizikai-mentális állapot romlása már egy olyan kritikus szintet ért el, amelyben az érintettek nem képesek a lakás megtartására**.

A kialakult helyzet kétség kívül a **kerületi szociális szolgálatok összefogását teszi szükségessé**, mivel **nem csak a ténylegesen fedél nélkül élőknek, hanem a hajléktalanság által fokozottan veszélyeztetett lakosoknak is preventív ellátásra, segítségre van szükségük**.

Az együttműködés jegyében a Férfi Hajléktalan Szálló és Nappali Melegedő vezetője a Csepeli Szociális Szolgálat és a Szociális Iroda vezetőivel egyeztetést tartott a hatékonyabb, komplex feladatellátás érdekében, valamint hogy az érintett helyi lakosok ellátását közvetlen egyeztetésekkel és információk nyújtásával segítsék elő.

Az érintett szakmai vezetés megítélése szerint a hajléktalanok kerületi ellátásával kapcsolatosan akkor érhető el valamelyest érezhető javulás, amennyiben a Közigazgatási Hivatal 2008-ban engedélyezi a Férfi Hajléktalan Szálló és Nappali

² A bejárást előkészítő szakmai munka keretén belül elkészítésre került egy problématerkép, melyen bejelölésre kerültek azok a helyszínek, ahol az Utcai Gondozói Szolgálat tudomása szerint rendszeresen tartózkodnak napközben hajlék nélküli emberek. A bejárásról részt vett Lombos Antal ágazatvezető, Erdei József intézményvezető, Czece Katalin intézményvezető-helyettes, Gáborné Aczél Ágnes szolgálatvezető, Kun Gábor szociális munkás, Damm Mária szoc-eü koordinátor, Sárosi Miklósné irodavezető és dr. Bukucs Balázs irodavezető-helyettes.

Melegedő részére második szolgálat működtetését, melynek eredményeként megvalósítható lenne az utcai gondozók egész napos jelenléte Csepel közigazgatási területén.

Hátrányos helyzetű, állami gondozott fiatalok helyzete

A fővárosban az átmeneti és tartós nevelésben élő gyermekek száma évek óta 1900 fő körül mozog. A felmérések tanulsága szerint az állami gondozottak esetében összegződnek, hatványozódnak a depriváltságot kialakító tényezők (tanulási problémák, más kulturális kód és szokásrendszer). Ezáltal nagymértékben predesztináltak lesznek arra, hogy nagykorukban a társadalom peremére szoruljanak, esély nélkül a felemelkedésre. Általános tapasztalatként elmondható, hogy a gyerekek jelentős hányada idős korban kerül be az intézményhálózatba, sok időt tölt ott, és késői életkorban hagyja el az intézményeket.

A volt állami gondozott fiatalok a felnőtt életben többszörös hátránnyal indulnak. Ezen hátrányok egyik része a családi szocializációs minták hiányára vezethető vissza, másik része a kvalifikáció hiányából fakad. Az állami gondozottak között a 15-19 éves korosztályba tartozók **92%-a inaktív**. Közülük a nagy többség még tanul (tankötelezettség miatt). A tovább nem tanulók képzetlenül vagy alacsony képzettséggel kerültek ki a munkaerőpiacra. Statisztikák szerint az általános iskolából történő **lemorzsolódás az induló létszámokhoz képest 2,4%-os, a gimnáziumokból 8,5%-os, a szakmunkásképzőkből 32%-os**. Ehhez hozzá kell tenni, hogy érettségit adó középfokú oktatásba minimális számú fiatal kerül, a kevés továbbtanuló többsége – hagyományosnak mondhatóan – a szakiskolák irányába tanul tovább, azonban közel harmaduk innen is lemorzsolódik. További nehézséget jelent, hogy maga az elhelyezkedés, illetve a munkahely megtartása olyan készségeket igényel (pl. alkalmazkodóképesség, feszültségtűrés, önmenedzselés stb.), melyek az állami gondozott fiataloknál legtöbbször hiányoznak, vagy gyengék.

Míg a családban élő pályakezdők mind anyagilag, mind a kapcsolati rendszerek tekintetében támaszkodhatnak a szülői háttérre, **az állami gondozottak** nagy részének az intézetből való kikerülés után a **lakhatása sem megoldott**, melynek hiányában a

munkavállalás is szinte lehetetlen. A fiatalok nagy része talajtalanná válik, az intézmény elhagyásakor kapott életkezdési támogatást rövidesen feléli, s a munkaerőpiacon való elhelyezkedésről a kezdeti kudarcok után – támogatás hiányában – gyorsan lemond. A munkakeresést feladja, munkanélküliként nem is regisztráltatja magát. Alkalmi és szezonális munkákból tartósan nem képes biztosítani megélhetését, életvitele kriminalizálódhat, esetleg a fedél nélkül élők számát gyarapítja.

A fővárosi hajléktalanok körében – egyes becslések szerint – **a volt állami gondozottak aránya eléri a 25-30%-ot.** A volt állami gondozottak egy része a megszűnt munkásszállókról került az utcára. **Az „intézetis” minősítés meglehetősen alacsony fokozatot jelent a hajléktalan-társadalom hierarchiájában.**

Az ellátó intézményrendszer a fiatalok alapvető ellátását biztosítja (lakhatásuk, ételmezésük és ruházódásuk a törvényi szabályozásnak megfelelő). A fiatalok szakellátása bonyolultabb képet mutat. Itt a jogszabályi előírások megvannak, a szakmai standardok szintén, amelyeket azonban helyi szinten kell konkretizálni, harmonizálni a helyi személyi és technikai infrastruktúrához. E területen jelentős az elmaradás. Szakma tanulására jelenleg két fővárosi gyermekotthonban van mód, **a szakmai képzés az adottságok szerint elsődlegesen terápiás céloknak felel meg.**

Intézményesen biztosított pályaaorientációs, tevékenység gyakorlatilag nem létezik, ilyen felkészültségű tanár, illetve tematika, szakmódszertani háttér hiányzik az ellátórendszerből. A szakellátásban nincsenek e téren szakmai minimumok rögzítve. Mindehhez társul még, hogy a fővárosban és környékén – az ország egészét figyelembe véve – van a legtöbb intézményi férőhely, így a gondoskodásból kikerülők elhelyezkedési esélyeit **alapvetően meghatározzák a fővárosi munkaerőpiac elvárásai.**

A csepeli helyzetet tekintve, a kerületben hátrányos helyzetben több ezer család él, amely nem minden esetben jelenti a gyermek veszélyeztetettségét. Családi létükben többek között a több gyermek, a gyermekeit egyedül nevelő szülő, a szegénység, ill. roma származás szerepel.

A kerületi szakellátásban **hátrányos helyzetű gyermek** 2003-ban **4630 fő** volt, azonban a 2006 évben ez a szám **4452 főre** (3,8 %-kal) csökkent.

Az **átmeneti neveltek** száma 2003-ban **53 fő**, számuk 2006-ban **57-re** növekedett. Ugyanebben az időszakban a tartós neveltek száma 2003-ban és 2006-ban ugyanannyi volt: **2 fő.**

Veszélyeztetett státuszú gyermek a kerületben 2003-ban **2808** fő, míg 2006. évben - 4,7 %-kal kevesebb - **2676** gyermek volt.

A **veszélyeztető tényezők** közül a **szociális státusz, környezeti okok, a személyiségfejlődés zavarai és egészségi állapotuk** okoz problémát. A szakellátásban történő elhelyezést legtöbbször szülők kezdeményezik vagy a gyermekvédelmi intézmény, egy-egy esetben a rendőrség. Az elhelyezett gyermekek életkora 0-3 év vagy kamaszkorúak 10-16 év.

Az elhelyezések indokai jellemzően, hogy a szülő nem kívánja felnevelni gyermekét, a családi környezetben kezeletlen mentálisan beteg szülő él, a gyermek súlyos fogyatékkal születik, a kamasz veszélyes önmagára és környezetére, a szülők külföldre távoztak., kamaszkorú bűncselekmények elkövetése.

A **szakellátásban töltött idő kisebb gyermekeknél** átlagosan néhány hónaptól fél évig tart. A **kamasz korosztály** nagykorúságig általában marad, befejezi tanulmányait, szakmát tanul. A **kigondozást akadályozza**, ha nincs felügyeletet gyakorló szülő, ha a veszélyeztető családi környezetben nem idézhető elő kedvező változás (szülők alkoholizmusa, börtönbüntetése), a család vándorló életmódja, a kamasz drogfogyasztók egészségügyi gondozása, valamint ha rehabilitációja nem megoldott, ha súlyosabb bűncselekményt elkövető, esetleg visszaeső státuszuk miatt javító-nevelőintézetbe kerülnek, vagy a fiatakorúak Büntetés Végrehajtó intézményébe.

Idősek helyzete

Az elmúlt 17 évben az ország egészéhez hasonlóan Budapest népessége is öregedett, az elmúlt öt évben a lakosság átlagéletkora 40,5 évről 41 év fölé nőtt. A 45 évesnél idősebb népesség aránya csak minimális változást mutatva 43 % körül mozgott az elmúlt öt évben. **A 55-64 éves népesség aránya 11 % körüli értékről az elmúlt öt évben 13%-ot meghaladó szintre emelkedett.** A 64 évesnél idősebb népesség aránya 16% körüli szinten stagnálást mutat.

Csepelen, az ideiglenes lakónépességet is figyelembe véve a lakosság 21%-a 60 év feletti, 13%-a pedig 14 év alatti volt a 2006. év végén. Az aktív korú (15-64) éves népesség száma közel 56 000 fő volt, vagyis a teljes népesség 72 %-a. **A népesség demográfiai előrebecslése arra utal, hogy 2021-ig Csepel népessége, a fővároshoz hasonlóan tovább fog öregedni,** a 60 év feletti korosztályok össznépességen belüli súlya tovább nő.

A „Ratkó korosztály” nyugdíjba vonulása jelentős nyomást fejt ki a makroszintű és lokális transzferrendszerekre és szociális szolgáltatásokra is.

A népesség öregedéséhez hozzájárul, hogy a születéskor várható élettartam is folyamatosan növekszik hazánkban, bár e tekintetben Magyarország a rosszabb helyzetű európai országok közé sorolható. Különösen a férfiak tekintetében jelentős az európai átlagtól való elmaradás. **Budapest, születéskor várható élettartamra** vonatkozó mutatói kiemelkedőnek mondhatók országos viszonylatban és **megközelítik az európai átlagértékeket a férfiak, s eléri azt a nők tekintetében.** (16. táblázat)

A főváros és a fővárosi kerületek kiemelkedően jó mutatóihoz a széles körű, jól hozzáférhető egészségügyi ellátó hálózat is hozzájárul. Csepelen a halálokok tekintetében a keringési rendszer betegségei, a daganatos megbetegedések, valamint az emésztőrendszer és a légzőrendszer megbetegedései vezetnek.

Miután idős korba lépnek a „Ratkó-évjáratok³” és azok gyermekei is, ez a kettős hatás már mindenképpen a korcsoportok arányvesztését eredményezi. **Az idősök aránya az országban folyamatosan és jelentősen emelkedik a közeljövőben.** A 60 évesnél idősebbek aránya a mai 21 százalékról indulva a 22 százalékot 2009-re, a 25 százalékot 2016-ra, a 27 százalékot 2030 táján éri el. Ennek a folyamatnak végén létrejöhethet az ún. „egyharmados” népesség, amelyben már legalább minden harmadik polgár az idősök közé tartozik.⁴

Budapesten és Csepelen a népességszám folyamatosan csökken. Ennek oka, hogy a természetes fogyás mértéke 2020-ig öt éves időszakokat tekintve tartósan 40 ezer fő alá szorul a fővárosban, 2010 és 2015 között akár 30 ezer főre is csökkenhet. Az átlagos szülési kor a 30-30,5 életév között tartósan megállapodik. További jelentős tényező az agglomeráció irányába való kiköltözés folyamatos csökkenése.

Budapest népességének átlagéletkora várhatóan jelentősen növekszik, 2021-re elérheti a 43 évet is. 2021-ig a 19 évesnél fiatalabb népesség aránya 0,5 %-kal csökken. A 19-44 éves népesség aránya 3%-kal csökken, míg a 45 évesnél idősebbek aránya 3%-kal nő. Az 55-64 éves népesség 2011-re 1%-kal nő, viszont 2021-re 3%-kal, a 2006. évi szint alá esik vissza. A főváros népességének elöregedése szempontjából nagy problémát jelent, hogy 2020-ra a 64 évesnél idősebb népesség aránya akár 5%-kal növekedhet, a

³ Ratkó Anna (1903–1981) 1950 és 1953 közötti egészségügyi miniszterségének, illetve tágabban az 1950 és 1956 közötti fél évtizednek a népesedéspolitikára utaló elnevezése, az abortusztilalom és a gyermektelenségi adó időszaka a „Ratkó-korszak”.

⁴ Forrás: Adler Judit: A 45 éven felüliek foglalkoztatási helyzete, GKI Zrt.

teljes népesség ötödét elérve. **Nem túl biztató jövőkép, hogy 2021-re akár Budapest minden harmadik polgára 55 év feletti lehet.**

Az idős embereknek az életkor előrehaladásából természetesen fakadó egészségügyi problémái különösen indokolják, hogy számukra kiemelten biztosított legyen az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés. Tehát az idős népesség növekedése az egészségügyi rendszerre is nagy nyomást fog gyakorolni. Az idősek szolgáltatásokhoz való hozzáférését, különösen a bortal, vagy más gyógyászati segédeszközökkel közlekedőkét, nagymértékben befolyásolja az épített környezet akadálymentessége. Az egyedülálló idős emberek szociális és egészségügyi szempontból is kiemelten veszélyeztetettek, mivel nem támaszkodhatnak a családi környezet nyújtotta természetes támogató rendszerekre.

A fővárosi vonatkozású következtetések és megállapítások teljes mértékben érvényesek Csepelre is, a demográfiai adatok kismértékű eltérése ellenére is.

III. A program általános célkitűzései

- 1. A lehető legnagyobb mértékben csökkenjen Csepelen az élet különböző területein jelentkező hátrányos megkülönböztetés, legyen biztosított az esélyegyenlőség a hátrányos helyzetű kerületi polgárok számára, erősödjön az összetartó, szolidáris kerületi társadalom.**
- 2. Valósuljon meg a megfelelő pénzbeli, természetbeni juttatásokhoz való egyenlő hozzájutás, valamint a kerület intézményeiben a különböző közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés a kerületi polgárok számára.**
- 3. Valósuljon meg a közszolgáltatások, az információs és kulturális rendszerek optimális elérhetősége, ezzel segítve a kerületi lakosság jogainak magasabb szintű érvényesülését.**
- 4. Az esélyegyenlőség érvényre juttatása érdekében valósuljon meg az egyes ágazatok szakpolitikai céljainak és tevékenységének összehangolása.**

IV. A program prioritásai

- 1. A hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása.**

- 2. A közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése, fizikai elérésük könnyítése.**
- 3. A diszkrimináció által érintett csoportokkal kapcsolatos társadalmi szemléletet megváltoztató programok támogatása.**
- 4. A hátrányos helyzetű csoportoknak az információs társadalommal összefüggő egyes szolgáltatásaihoz való hozzáférés elősegítése.**
- 5. Az esélyegyenlőség érvényesülését elősegítő ágazati és ágazatközi szakpolitikák és szolgáltatásszervezési gyakorlatok kialakítása.**

V. A program prioritásaihoz kapcsolódó intézkedések

1. A hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének, munkahelyi beilleszkedésének javítása

- Az Önkormányzat igyekszik élni mindazon lehetőségekkel, amelyek biztosítják a hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci integrációját, munkaerőpiacra történő visszakerülését.
- Támogatja a szociális gazdaság kerületi térnyerését.
- A foglalkoztatási helyzet javítása érdekében folyamatosan együttműködik a Regionális Munkaügyi Központtal, a Fővárosi Közhasznú Foglalkoztatási Szolgálattal, segíti a foglalkoztatási és reintegrációs szolgáltatásokat biztosító állami, önkormányzati és civil fenntartású szervezetek munkáját.
- Stratégiai és operatív szinten foglalkoztatáspolitikai aktivitásait összehangolja a Fővárosi Önkormányzat, valamint a Dél-pesti kerületek önkormányzatainak aktivitásaival, támogatja a fővárosi kerületek közötti intézményesült foglalkoztatási partnerségi rendszerek kialakítását.
- Támogatja a fenntartásában álló intézmények, különösen a Csepeli Szociális Szolgálat intézményi keretei között megvalósuló, munkanélküli emberek részére biztosított szolgáltatások megvalósítását.
- Saját fenntartású intézményi körében biztosítja a munkahelyi esélyegyenlőség érvényesülését, támogatja a befogadó munkahelyi gyakorlatok kialakítását.
- Rendelkezik a munkahelyi esélyegyenlőségi terveknek a fenntartásában álló intézményeknél való bevezetéséről, ellenőrzi azok érvényesülését.

- Határozottan és szigorúan fellép a szervezeti- és intézményrendszerében esetlegesen jelentkező bármely diszkriminatív, illetve az esélyegyenlőség elvét sértő gyakorlattal szemben.

2. Közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése

- Az Önkormányzat elősegíti a fenntartásában álló intézmények teljes akadálymentesítését a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembe vételével, saját illetve pályázati források felhasználásával, különösen az ügyfelek által igénybe vehető szolgáltatás-elérési felületeken.
- Vállalja, hogy kiemelten kezel és pénzügyi lehetőségei tükrében, támogat minden a közintézmények akadálymentesítését szolgáló pályázati kezdeményezést.

3. A diszkrimináció által érintett csoportokkal kapcsolatos társadalmi szemléletet megváltoztató programok támogatása

- Az Önkormányzat támogatja olyan kerületi, kerületközi programok, rendezvények szervezését, melyek előmozdíthatják a diszkrimináció által érintett csoportok, emberek kedvezőbb társadalmi megítélését és a helyzetük megértését, illetve amelyek megítélésükkel kapcsolatos szemléletváltást eredményezhetnek.
- Támogatja az egyenlő bánásmódhoz kapcsolódó jogsértésekkel szembeni fellépés lehetőségeire vonatkozó, mindennemű tájékoztatási lehetőséget és saját eszközeivel (helyi média, önkormányzati hirdetőtábla stb.) népszerűsíti azokat.

4. A hátrányos helyzetű csoportok az információs társadalommal összefüggő egyes szolgáltatásaihoz való hozzáféréseinek elősegítése

- Az Önkormányzat szakmailag és a rendelkezésre álló lehetőségek körén belül támogat minden, az egyenlő információs hozzáférést, segítő programot és szolgáltatást, a hátrányos helyzetű célcsoportokba tartozó emberek ez irányú képzését.
- Támogatja olyan, mindenki számára elérhető kerületi információs pontok kialakítását, melyeken keresztül a szükséges eszközökkel nem rendelkező emberek a lakhelyükhöz minél közelebb hozzáférhetnek az Internethez, valamint az információs társadalom nyújtotta egyéb szolgáltatásokhoz.

- Internetes oldalán akadálymentes módon teszi közzé az információkat.

5. Az esélyegyenlőség érvényesülését elősegítő szakágazati és ágazatközi szakpolitikák és szolgáltatásszervezési gyakorlatok kialakítása

- Az Önkormányzat ágazati döntéseinél, illetve a döntések előkészítésénél, folyamatosan vizsgálja, figyelembe veszi az intézkedés esélyegyenlőségi vonatkozásait.
- Szigorúan és határozottan fellép az intézményrendszerében, vagy a közszolgáltatások kapcsán jelentkező diszkriminatív gyakorlatokkal szemben.
- Csepel Közoktatási Esélyegyenlőségi Programját évente felülvizsgálja.
- Egészségpolitikai döntéseinél kiemelten vizsgálja az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségét a hátrányos helyzetű, egészségkárosodott és az idős emberek szempontjából.
- Szociálpolitikai döntéseinél kiemelten vizsgálja a szociális szolgáltatások elérhetőségét a hátrányos helyzetű emberek szempontjából.
- Területrendezési- és lakáspolitikájában törekszik a szegregálódás felé tartó településrészek felszámolására, a rehabilitációjára, panelépületek felújítására, a hátrányos helyzetű csoportok lakhatási helyzetének javítására.
- Kulturális szakpolitikájában, a fenntartásában álló kulturális és közművelődési intézményeken keresztül, a kulturális és művelődési szolgáltatások terén igénybevételi kedvezményeket biztosít a hátrányos helyzetű emberek számára
- A hátrányos helyzetű embereket érintő szakpolitikai törekvéseit és szolgáltatásait összehangolja a Fővárosi Önkormányzat, illetve más kerületi önkormányzatok és a fővárosi civil szervezetek szolgáltatásaival.
- A hátrányos helyzetű embereket érintő szakpolitikai döntésekbe, lehetőség szerint bevonja, a döntés által közvetlenül érintett célcsoportokat képviselő szervezeteket.

Az egyes célcsoportokhoz kapcsolódó intézkedések

1. Romák

- Az Önkormányzat a kisebbségi önkormányzat működési feltételeinek biztosításán, valamint a szociálpolitikai intézményrendszerén keresztül szakmai intézményei

révén támogatja a roma népesség foglalkoztatás-szintjének növelése érdekében biztosított szolgáltatásokat, részükre módszertani, koordinációs és adatszolgáltatási segítséget nyújt.

- Az Önkormányzat egyetért a romák vállalkozóvá válását, vállalkozásaik megerősödését támogató szakmai programokkal, és az intézményeinek működési körébe tartozó eszközökkel törekszik ezt a folyamatot elősegíteni.
- Saját eszközeivel igyekszik elősegíteni az aktív korú roma népesség felnőttoktatásban való részvételét.
- A roma fiatalok iskolázási esélyegyenlőségét javítása érdekében, Közoktatási Esélyegyenlőségi Tervében garantálja a szegregált oktatási-nevelési gyakorlatokkal szembeni fellépést.

2. Fogyatékos emberek

- Az Önkormányzat a fogyatékkal élők esélyegyenlősége érdekében együttműködik a helyzetükkel foglalkozó civil és állami fenntartású szervezetekkel, különös tekintettel a helyi érdekképviselői szervezetekre.
- Folyamatosan törekszik Csepel fizikai környezetét érintő akadálymentességi hiányosságok felszámolására,.
- Szociális intézményrendszerén keresztül szakmailag támogatja a távmunka- és más atipikus foglalkoztatási lehetőségek terjedését, továbbá megvizsgálja saját szervezeti és intézményi körében azok alkalmazási lehetőségeit.
- Képzési rendszerének működtetése ill. fejlesztése kapcsán figyelembe veszi a fogyatékos emberek számára is elérhető képzések körének bővítését
- Törekszik az általa fenntartott intézményi körben a megváltozott munkaképességű munkavállalók részarányának növelésére.
- Biztosítja a fogyatékos emberek számára a kerületi szociális és egészségügyi ellátások optimális elérését.

3. Nők

- Az Önkormányzat érvényesíti a „Gender Mainstreaming” koncepciót a kerület közpolitikájában.

- Támogatja szervezetében és saját fenntartású intézményeiben a családbarát munkahelyi és közszolgáltatói környezet kialakítását.
- Figyelmet fordít intézményrendszerében a nők szakmai előmenetelének, és munka melletti képzésekben való részvételének elősegítésére.

4. Hajléktalanok

- Az Önkormányzat biztosítja a hajléktalan emberek számára jogszabályban meghatározott hajléktalanoknak nyújtandó alapellátások kerületi elérhetőségét.
- Információnyújtással támogatja a hajléktalan embereket a fővárosi fenntartású, átmenti szállások és szolgáltatások elérésében.

5. Hátrányos helyzetű, állami gondozott fiatalok

- Az önkormányzat saját hatáskörében támogatja a hátrányos helyzetű fiatalok iskoláztatását.
- A hátrányos helyzetű fiatalok számára pályaorientációs, a pálya és szakmaválasztást segítő foglalkozások elérését biztosítja intézményeiben.
- Olyan preventív szemléletű, támogató gyermek- és ifjúságvédelmi rendszert működtet, amely igyekszik megelőzni a hátrányos helyzetű kerületi fiatalok kriminalizálódását, deviáns csoportokba való bevonódását, szenvedély- illetve mentális beteggé válását.

6. Idősek

- Az Önkormányzat preventív egészségügyi szolgáltatásokat és szűrést biztosít a kerületi idős emberek részére, különösen a vezető halálokokhoz köthető, az időseket kiemelten veszélyeztető betegségek kialakulásának megelőzése érdekében.
- Elősegíti az idősödő emberek aktivitásnak megőrzését, az aktív életszakasz meghosszabbítását.
- Gondoskodik az időseknek számára biztosított kerületi ellátórendszer azonos esélyű, optimális eléréséről.

- Támogatja a csepeli idősök számára szervezett szabadidős programokat, rendezvényeket.

VI. Záró rendelkezések

A program 2007-2015 közötti időszakra terjed ki, az egyes intézkedések megvalósítása folyamatos.

Az Önkormányzat az egyes ágazatok tevékenységén keresztül gondoskodik a program végrehajtásáról, az oktatási, a gyermekvédelmi, a szociális és az egészségügyi feladatokról szóló szakmai beszámolók tárgyalásakor ezen program célkitűzéseire kiemelt figyelmet fordít.

A program célkitűzéseinek aktualizálását három évenként (2010., 2013., és 2015.) felülvizsgálja. A program felülvizsgálata kapcsán frissíti a helyzetelemzést, a szükséges módosítások átvezetéséről gondoskodik. A felülvizsgálat kapcsán elemzi az egyes intézkedések végrehajtását, az intézkedések végrehajtását akadályozó tényezőket, gondoskodik azok elhárításáról. Az egyes intézkedésekhez rendelendő forrásokról éves költségvetési rendeletének megalkotása kapcsán évente határoz.

A program elfogadását követő első felülvizsgálat határideje: 2010. december 31., valamely indokoltság esetén azonban a felülvizsgálatra - a határidőt megelőzően - a polgármester javaslatot tehet.

Budapest, 2007. december „...”

Tóth Mihály
polgármester

A programot jóváhagyta:

Dr. Szeles Gábor
jegyző

TÁBLÁZATOK

1. táblázat⁵

Összehasonlító adatok (folytatás) (megye – régió – ország)

2006

Megnevezés	Budapesten	Pest megyében	Közép-Magyar-országi régióban	Országosan
Nettó keresetek^{a)}				
Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, Ft	135 014	100 888	128 189	110 896
Ezen belül:				
A,B Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás	94 696	79 905	84 759	82 110
C-E Ipar	131 805	103 357	122 808	107 814
F Építőipar	101 428	72 507	93 937	83 509
G Kereskedelem, javítás	123 156	98 871	115 007	98 154
L Közigazgatás	159 986	114 960	155 927	135 446
M Oktatás	128 502	115 522	124 952	119 181
N Egészségügyi, szociális ellátás	110 835	98 840	109 087	102 063
Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresetének indexe	108,8	106,3	108,2	107,5
Munkanélküliség				
Nyilvántartott álláskeresők száma ^{b)}	21 416	20 047	41 463	403 439
Álláskeresési járadékban részesültek száma ^{b,c)}	9 268	8 707	17 975	91 550
Álláskeresési segélyben részesültek száma ^{b)}	2 407	2 280	4 687	42 249
Rendszeres szociális segélyben részesültek száma ^{b)}	2 451	2 728	5 179	119 936
Álláskeresést ösztönző juttatásban részesültek száma ^{b)}	2	1	3	38
Bejelentett betöltetlen álláshelyek száma ^{b)}	5 354	4 397	9 751	27 387
Álláskeresési járadék havi átlagos bruttó összege, Ft ^{d)}	45 499	44 298	44 899	43 670
Nyilvántartott álláskeresők számának indexe	101,4	100,5	101,0	98,2
Álláskeresési járadékban részesültek számának indexe ^{c,e)}	102,4	104,2	103,3	120,7
Bejelentett betöltetlen álláshelyek számának indexe	70,4	76,7	73,1	82,6
Lakáshelyzet				
Épített lakás	8 239	6 728	14 967	33 864
Épített lakások indexe	67,0	97,3	77,9	82,4
Megszűnt lakás	1 090	534	1 624	4 884
Megszűnt lakások indexe	184,4	101,7	145,5	111,0
10 000 lakosra jutó épített lakások száma	48,6	57,7	52,3	33,6

a) A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szervek és a kijelölt nonprofit szervezetek székhely szerinti adatai. – b) Az időszak végén. – c) A munkanélküli-járadékban és a vállalkozói járadékban részesültekkel együtt. – d) Az időszak utolsó hónapjában. Munkanélküli-járadékkal és vállalkozói járadékkal együtt. – e) Az összehasonlíthatóság biztosított.

Megjegyzés: Index: előző év azonos időszaka (időpontja) = 100,0.

⁵ Forrás : KSH, 2007.

2. táblázat⁶

Gazdasági-társadalmi jelzőszámok I., 2006

Megnevezés	Budapesten				Országosan
	I. n. év	I. félév	I–III. n. év	év	év
Ipari termelés értéke^{a)} , millió Ft	628 077	1 315 034	2 008 726	2 721 784	19 177 379
előző év azonos időszaka = 100,0	103,9	104,7	104,4	102,3	110,3
Ipari termelés értéke^{b)} , millió Ft	938 818	1 927 560	2 941 787	3 972 895	17 549 296
előző év azonos időszaka = 100,0	107,1	105,5	103,7	102,4	110,8
Ipari értékesítés^{b)} , millió Ft	1 109 165	2 259 947	3 426 316	4 678 518	18 930 117
előző év azonos időszaka = 100,0	109,9	106,9	105,4	103,8	109,7
Ezen belül: belföldi értékesítés , millió Ft	665 032	1 342 584	2 049 632	2 786 037	7 669 873
előző év azonos időszaka = 100,0	106,5	106,1	106,1	103,8	103,6
export , millió Ft	444 134	917 364	1 376 683	1 892 481	11 260 244
előző év azonos időszaka = 100,0	115,3	108,0	104,3	103,9	114,2
Építőipari termelés értéke^{c)} , millió Ft	104 475	245 674	422 547	604 441	1 470 017
előző év azonos időszaka = 100,0	114,7	96,4	97,2	96,9	101,6
Épített lakások száma	2 094	3 628	4 752	8 239	33 864
előző év azonos időszaka = 100,0	76,4	78,5	65,3	67,0	82,4
Megszűnt lakások száma	102	417	612	1 090	4 884
előző év azonos időszaka = 100,0	110,9	197,6	186,0	184,4	111,0
Házasságkötések száma	1 124	3 592	7 403	8 900	44 500
előző év azonos időszaka = 100,0	108,4	97,7	103,0	103,4	100,6
Élveszületések száma	4 060	8 204	12 671	16 850	99 850
előző év azonos időszaka = 100,0	105,8	105,5	105,4	105,9	102,4
Halálozások száma	5 832	11 411	16 834	22 700	131 500
előző év azonos időszaka = 100,0	88,4	93,2	95,8	96,8	96,9
Természetes szaporodás, illetve fogyás (-)	-1 772	-3 207	-4 163	-5 850	-31 650
előző év azonos időszaka = 100,0	64,1	71,8	75,1	77,7	82,8

a) A 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek telephely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron. – b) A 49 főnél többet foglalkoztató szervezetek székhely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron. – c) A 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek székhely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron.

⁶ Forrás :KSH, 2007.

3. táblázat

Gazdasági-társadalmi jelzőszámok II., 2006

Megnevezés	Budapesten				Országosan
	I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	IV. n. év
Ipari termelés értéke^{a)} , millió Ft	628 077	686 957	693 692	713 058	5 187 175
előző év azonos időszaka = 100,0	103,9	105,6	103,8	96,8	110,4
Ipari termelés értéke^{b)} , millió Ft	938 818	988 742	1 014 227	1 031 108	4 718 227
előző év azonos időszaka = 100,0	107,1	104,0	100,5	99,0	110,8
Ipari értékesítés^{b)} , millió Ft	1 109 165	1 150 782	1 166 369	1 252 202	5 158 731
előző év azonos időszaka = 100,0	109,9	104,1	102,6	99,8	108,9
Ezen belül: belföldi értékesítés , millió Ft	665 032	677 552	707 049	736 405	2 092 117
előző év azonos időszaka = 100,0	106,5	105,7	106,0	97,8	99,3
export , millió Ft	444 134	473 230	459 320	515 798	3 066 614
előző év azonos időszaka = 100,0	115,3	101,9	97,7	102,7	116,6
Építőipari termelés értéke^{c)} , millió Ft	104 475	141 199	176 873	181 895	461 822
előző év azonos időszaka = 100,0	114,7	86,2	98,2	96,2	102,1
Épített lakások száma	2 094	1 534	1 124	3 487	15 081
előző év azonos időszaka = 100,0	76,4	81,7	42,3	69,3	84,5
Megszűnt lakások száma	102	315	195	478	2 403
előző év azonos időszaka = 100,0	110,9	264,7	165,3	182,4	122,7
Foglalkoztatottak száma^{d)} , 1000 fő	759,4	749,6	739,7	751,1	3 952,9
előző év azonos időszaka = 100,0	99,1	98,4	97,0	99,2	100,9
Munkanélküliek száma^{d)} , 1000 fő	33,4	34,4	39,7	43,9	319,6
előző év azonos időszaka = 100,0	89,1	93,7	99,5	119,9	103,1
Munkanélküliségi ráta^{d)} , %	4,2	4,4	5,1	5,5	7,5
Alkalmazásban állók száma^{e)}	951 555	952 869	955 805	956 998	2 782 290
előző év azonos időszaka = 100,0	98,8	99,4	100,2	99,7	100,1
Alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete^{e)} , Ft	218 087	209 783	208 396	243 281	185 290
előző év azonos időszaka = 100,0	109,1	107,2	109,4	111,4	109,3
Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete^{e)} , Ft	136 149	131 492	129 193	143 241	115 233
előző év azonos időszaka = 100,0	110,2	108,2	108,8	107,9	106,0

a) A 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek telephely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron. – b) A 49 főnél többet foglalkoztató szervezetek székhely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron. – c) A 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek székhely szerinti adatai, az indexek összehasonlító áron. – d) A KSH munkaerő-felmérése alapján. – e) A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szervek és a kijelölt nonprofit szervezetek székhely szerinti adatai.

4. táblázat

Csepel lakótelepeinek főbb adatai

Lakótelep	Terület (ha)	Épületszám (db)	Lakásszám (db)	1945-59 között	1960-69 között	1970-79 között	1980-89 között
Csepel központ I-III. ütem	25,4	81	3472	194	864	2414	--
Csepel központ IV. ütem	28,2	94	3651	3	--	678	2970
Csepel központ V. ütem	53,6	298	3827	185	302	--	3340
<i>Csillagtelep</i>	<i>29,4</i>	<i>126</i>	<i>2186</i>	<i>1122</i>	<i>1000</i>	<i>64</i>	<i>--</i>
<i>Erd sor</i>	<i>36,6</i>	<i>280</i>	<i>2311</i>	<i>1</i>	<i>--</i>	<i>759</i>	<i>1551</i>
<i>Királymajor</i>	<i>12,8</i>	<i>72</i>	<i>1420</i>	<i>55</i>	<i>10</i>	<i>1355</i>	<i>--</i>
<i>Szentmiklósi út</i>	<i>11,6</i>	<i>52</i>	<i>969</i>	<i>2</i>	<i>--</i>	<i>969</i>	<i>--</i>
<i>Táncsics Mihály út</i>	<i>8,7</i>	<i>38</i>	<i>725</i>	<i>1</i>	<i>59</i>	<i>665</i>	<i>--</i>
<i>Völgy utca</i>	<i>8,9</i>	<i>37</i>	<i>575</i>	<i>496</i>	<i>33</i>	<i>46</i>	<i>--</i>
Összesen			19.136	2059	2268	6950	7861

*Forrás: Preisich 1998 p. 110

5. táblázat⁷

A csepeli és a fővárosi népesség gazdasági aktivitása, 2005, mikrocenzus

	Összesen	Foglalkoztatott	Munka-nélküli	Inaktív kereső	Eltartott	Foglalkoztatott arány
Csepel	77 124	34 030	2 435	23 069	17 590	44,12%
Budapest	1695814	754957	42982	514648	383227	44,52%

⁷ Forrás: KSH Mikrocenzus, 2005.

6. táblázat⁸

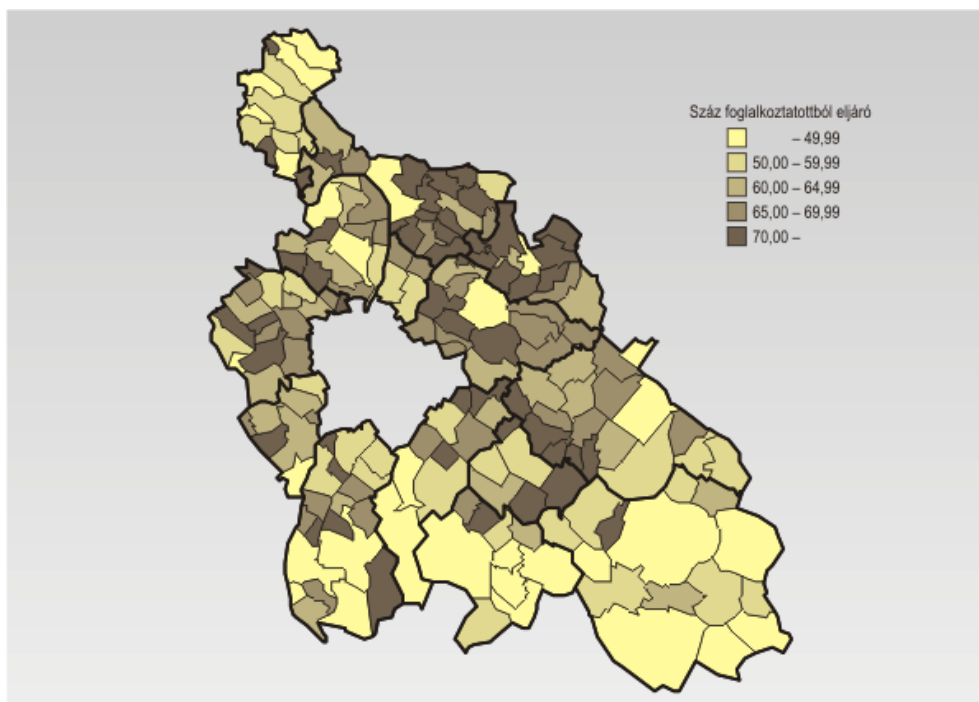
A csepeli regisztrált álláskereső fő megoszlási mutatói 2000-2006

MEGNEVEZÉS	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Regisztrált munkanélküliek száma:	1659	1189	1120	1167	1435	1253	1055
Pályakezdő munkanélküliek:	52	48	45	51	63	43	40
Tartós munkanélküliek:	450	176	112	148	170	218	146
Férfi	689	527	510	497	619	566	455
Nő	970	662	610	670	816	687	600
<18	1	0	0	1	0	1	1
18-20	35	29	33	24	26	25	19
21-25	216	151	139	128	133	105	88
26-35	442	330	329	343	416	342	306
36-45	380	240	223	231	278	266	242
46-50	282	202	153	175	201	172	114
51-55	222	168	155	161	235	217	187
56-60	78	68	84	100	142	125	97
60>	2	1	4	4	4	0	1
8 ált.-nál kevesebb	34	18	18	19	28	22	22
Általános iskola	416	308	276	284	336	319	211
Speciális szakiskola	4	2	2	3	2	3	1
Szakiskola	61	42	30	35	43	38	32
Szaktanácsképző	487	330	300	306	377	301	253
Szakközépiskola	332	242	229	242	295	271	218
Technikum	89	56	65	72	63	54	44
Gimnázium	168	145	148	145	190	154	163
Főiskola	49	30	34	46	73	60	68
Egyetem	19	16	18	15	28	31	43

⁸ Forrás: ÁFSZ, 2007.

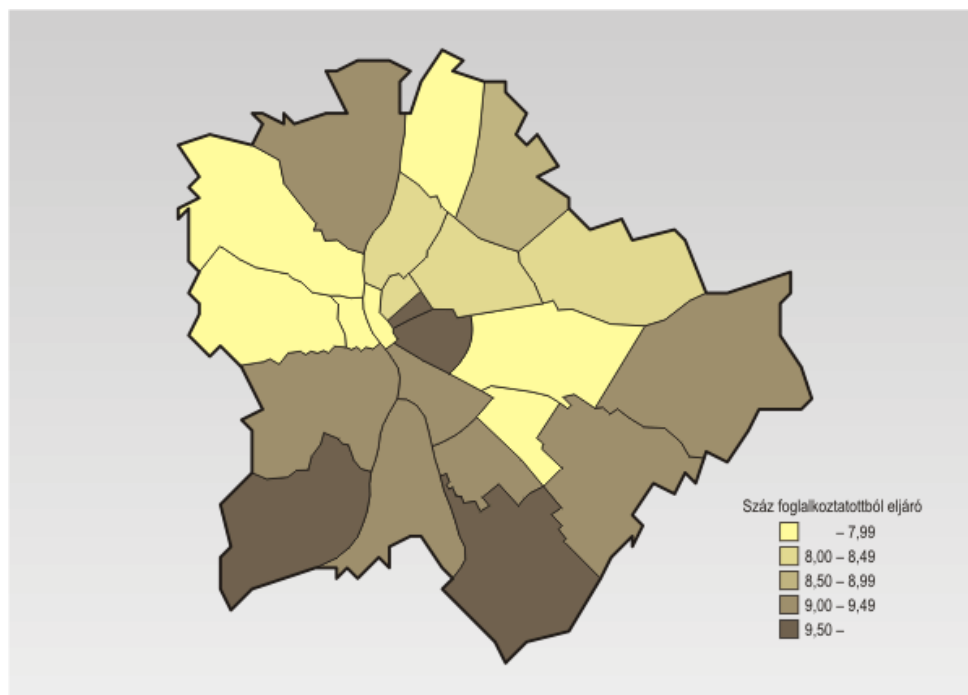
7. táblázat⁹

Száz foglalkoztatottra jutó megyén kívülre eljáró dolgozó

8. táblázat¹⁰

Száz foglalkoztatottra jutó fővároson kívülre eljáró dolgozó

⁹ Forrás: KSH 2003.

¹⁰ Forrás: KSH 2003.

9. táblázat¹¹

Jelenleg van-e rendszeres fizetett munkája – a válaszadók százalékos megoszlása nemek szerint a fővárosban és országosan

	Roma nők			Roma férfiak		
	van	nincs	tanuló	van	nincs	tanuló
Budapest (%)	35,9	53,6	10,5	66,2	20,7	13,1
Magyarország (%)	16,1	73,4	10,5	28,6	60,5	11,0

10. táblázat¹²

Fogyatékos személyek gazdasági aktivitása a fővárosban (fő)

	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Rokkantsági és öregségi nyugdíjas, járadékos	Eltartott
I. kerület	150	16	1.041	97
II. kerület	664	48	2.925	495
III. kerület	721	112	3.941	522
IV. kerület	627	96	3.335	480
V. kerület	180	23	1.227	157
VI. kerület	252	31	1.718	201
VII. kerület	403	88	2.478	286
VIII. kerület	508	102	3.211	448
IX. kerület	366	66	2.511	332
X. kerület	477	102	2.902	426
XI. kerület	811	115	4.485	683
XII. kerület	373	38	1.824	360
XIII. kerület	709	117	4.018	453
XIV. kerület	810	110	4.948	1 025
XV. kerület	469	97	3.020	352
XVI. kerület	302	42	2.143	241
XVII. kerület	358	61	2.444	328
XVIII. kerület	506	71	3.192	384
XIX. kerület	337	60	1.998	241
XX. kerület	319	96	2.595	267
XXI. kerület	439	83	2.680	415
XXII. kerület	288	39	1.593	365
XXIII. kerület	114	12	754	95
Kerület megjelölése nélkül	15	52	172	24
Főváros összesen	10.198	1.677	61.155	8.677

¹¹ Forrás: Kemény I. - Jánky B., 2003.

¹² Forrás: KSH, 2002.

11. táblázat¹³

7.2 CÉLSZERVEZETEK

7.2.2 Megváltozott munkaképességű foglalkoztatottak munkajogi, állományi létszámának megoszlása nemek és korcsoport szerint, 2001 (XII. 31.)

Megnevezés	Összesen	Férfi	Nő	Ebből			
				-19	20-49	50-61	62-
				é v e s			
Budapest							
Hunanítás Ipari Szövetkezet	191	89	102	-	154	37	-
Összefogás Ipari Szövetkezet	439	166	273	76	334	29	-
ROLFIM Szövetkezet	79	37	42	-	32	46	1
Sziget Rehabilitációs Szövetkezet	266	98	168	1	181	84	-
Luxin Kft.	186	64	122	1	129	56	-
DANYCON Kft.	63	18	45	-	45	18	-
INTER WOOD PLUSZ Kft.	94	40	54	1	62	31	-
Műanyaghegesztő Kft.	89	56	33	4	70	15	-
Janette Ruházati Kft.	1561	775	786	26	1 178	311	46
LAVORANDÓ Ügyvitelszervezési és Szolgáltató Kft.	61	30	31	-	46	14	1
Fővárosi Kézműipari Rt.	3 004	1 538	1 466	17	1 817	1 098	72
ERFO Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	1 043	627	416	2	715	325	1
Hatvani Vegyipari Centrum Kft.	60	28	32	-	23	37	-
Főkefe Ipari Kft.	1 106	635	471	18	720	354	14
NEPHROCENTRUM Kft.	85	46	39	-	36	49	-
Alfa Faipari Rt.	447	183	264	-	272	175	-
OPS ÚJPEST Kft.	152	59	93	-	79	73	-

12. táblázat

7.2 CÉLSZERVEZETEK

7.2.1 A foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszáma és átlagkeresete, 2001

Megnevezés	Telephelyek száma	Átlagos állományi létszám				Egy főre jutó havi átlagkereset	
		intézeti telephelyek száma	foglalkoztatottak	ebből: megváltozott munkaképességűek	ebből: a telephelyen foglalkoztatott megváltozott munkaképességű	foglalkoztatottak	megváltozott munkaképességűek
Budapest							
Hunanítás Ipari Szövetkezet	3	-	228	168	155	40 463	34 456
Összefogás Ipari Szövetkezet	13	13	613	439	263	39 763	40 112
ROLFIM Szövetkezet	2	-	62	59	-	50 645	44 351
Sziget Rehabilitációs Szövetkezet	5	-	284	268	100	43 171	40 715
Luxin Kft.	152	7	1 565	1 376	908	45 918	43 362
DANYCON Kft.	4	-	65	58	20	38 897	37 861
INTER WOOD PLUSZ Kft.	1	-	121	82	27	47 113	44 150
Műanyaghegesztő Kft.	3	2	106	82	-	43 833	38 174
Janette Ruházati Kft.	30	27	1 828	1 390	1210	44 685	40 392
LAVORANDÓ Ügyvitelszervezési és Szolgáltató Kft.	1	-	60	56	-	41 394	40 278
Fővárosi Kézműipari Rt.	61	41	3 745	2 837	2 389	51 049	38 074
ERFO Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	21	20	968	803	628	65 888	49 216
Hatvani Vegyipari Centrum Kft.	1	-	68	58	41	48 399	48 430
Főkefe Ipari Kft.	17	11	1 316	1 096	502	50 879	39 960
NEPHROCENTRUM Kft.	3	-	51	49	26	44 635	44 809
Alfa Faipari Rt.	8	-	475	368	186	48 572	41 814
OPS ÚJPEST Kft.	5	1	167	132	79	43 155	41 871

¹³ Forrás: KSH, 2002

13. táblázat¹⁴

7.1 SZOCIÁLIS FOGLALKOZTATÓK

7.1.1 Jelenleg működő szociális foglalkoztatókban bedolgozói munkaviszony keretében dolgozók
átlagos állományi létszáma, 1993, 2000–2001

Megnevezés	1993	2000	2001
Budapest			
II. kerület	226	–	–
III. kerület	146	86	83
IV. kerület	128	3	1
VII. kerület	130	63	57
IX. kerület	115	135	–
X. kerület	201	82	78
XI. kerület	95	92	82
XIII. kerület	–	14	24
XIV. kerület	167	102	78
XV. kerület	240	153	137
XVI. kerület	236	146	153
XVIII. kerület	130	42	49
XX. kerület	274	97	94
XXII. kerület	113	75	65
XXIII. kerület	–	40	44
Pest megye			
Dabas	80	53	–
Dunakeszi	50	34	52
Göd	78	31	23

¹⁴ Forrás: KSH, 2002

14. táblázat¹⁵

Foglalkoztatott nők és férfiak száma és aránya az aktív korú népességhez viszonyítva
Budapesten —kerületenként (2001.)

kerület	Foglalkoztatott nők (fő)	Foglalkoztatott nők aránya a munkavállalási korú népességen belül %	Foglalkoztatott férfiak (fő)	Foglalkoztatott férfiak aránya a munkavállalási korú népességen belül %
I. kerület	5.152	67%	5.186	75%
II. kerület	18.947	66%	20.455	76%
III. kerület	28.393	63%	30.149	70%
IV. kerület	23.423	64%	24.423	70%
V. kerület	52.40	64%	5.533	61%
VI. kerület	8.951	62%	9.250	68%
VII. kerület	12.464	59%	12.833	65%
VIII. kerület	15.359	57%	16.711	64%
IX. kerület	12.052	60%	12.928	67%
X. kerület	16.641	62%	18.571	67%
XI. kerület	27.717	61%	30.463	66%
XII. kerület	12.708	66%	13.378	76%
XIII. kerület	23.889	64%	24.437	69%
XIV. kerület	24.317	62%	25.109	69%
XV. kerület	16.903	62%	18.559	69%
XVI. kerület	14.093	60%	16.216	70%
XVII. kerület	15.975	59%	18.264	69%
XVIII. kerület	19.137	60%	21.315	69%
XIX. kerület	13.862	62%	14.808	70%
XX. kerület	12.739	60%	14.084	68%
XXI. kerület	16.397	59%	18.263	67%
XXII. kerület	10.215	59%	11.834	68%
XXIII. kerület	3.872	60%	4.573	70%

15. táblázat¹⁶

A csepeli népesség munkaerő-piaci aktivitása nemek szerint, 2005. (fő)

	Összesen	Foglalkoz- tatott	Munka- nélküli	Inaktív kereső	Eltartott	Foglalkoztatott arány a teljes népességen belül
Nő	41 015	16 393	874	14 475	9 273	39,97%
Férfi	36 109	17 637	1 561	8 594	8 317	48,84%

¹⁵ Forrás: KSH, 2002.

¹⁶ Forrás: KSH Mikrocenzus, 2005.

16. táblázat

Nemek	Születéskor várható élettartamok ¹⁷			
	EU-15	EU-25	Magyarország	Budapest ¹⁸
Férfi	73 év	72 év	64 év	71 év
Nő	79 év	79 év	73 év	79 év

¹⁷ Forrás: Eurostat és KSH, 2006.

¹⁸ Becslés a 2005. évi korrigált halálozási adatok alapján